

Allmän försäkringskassas rutiner för utsändande av underrättelser om beslut

---

JO Pennlöv meddelade den 8 december 1999 ett beslut med följande innehåll.

Bakgrund

I ett beslut den 22 mars 1999 (JO:s dnr 2092-1997) gällande Blekinge läns allmänna försäkringskassas handläggning av ett ärende om sjukbidrag och livränta behandlade jag bl.a. kassans dröjsmål med utsändande av underrättelse om socialförsäkringsnämndens beslut. Jag hänvisade till ett tidigare beslut (JO:s ämbetsberättelse 1998/1999 s. 377) samt till Riksförsäkringsverkets rekommendationer att försäkringskassans beslut bör expedieras omgående efter det att socialförsäkringsnämndens protokoll justerats (Allmänna råd 1998:11). Jag angav att jag senast den 1 juni 1999 emotsåg besked från kassan vilka åtgärder den vidtagit för att ändra sina rutiner i detta avseende.

Försäkringskassan yttrade sig i en skrivelse som kom in till JO den 1 juni 1999. I skrivelsen hänvisade kassan bl.a. till Riksförsäkringsverkets meddelanden i juni och augusti 1997 angående beslutsmodell och nytt avsnitt till Allmänt råd 1992:4.

Försäkringskassan redogjorde därefter för sina rutiner vad gäller utsändande av beslutsunderrättelser efter socialförsäkringsnämndens sammanträde. Därav framgick att om beräkningen av förmånen blev klar inom 14 dagar från sammanträdet skickades bägge besluten. Om uträkningen dröjde skickades bara underrättelse om nämndens beslut. Försäkringskassan uppgav att dessa rutiner hade sin utgångspunkt i nämnda föreskrifter från Riksförsäkringsverket.

Mot bakgrund av vad jag tidigare uttalat samt Riksförsäkringsverkets rekommendationer beslutade jag den 14 juni 1999 att i ett initiativärende ytterligare utreda försäkringskassans rutiner i detta hänseende.

Utredning

Ärendet remitterades till försäkringskassan för yttrande enligt en promemoria som i huvudsak innehöll det som angetts under föregående rubrik. I sitt svar anförde försäkringskassan genom direktören AA följande.

Enligt Allmänna råd 1998:11 rekommenderar RFV att beslut expedieras omgående efter det att socialförsäkringsnämndens protokoll är justerat. Som minimikrav uttrycker JO följande:

— — — att samtliga åtgärder i ett ärende har vidtagits senast vid justering av socialförsäkringsnämndens protokoll. Exempel på åtgärder som kan göras innan ärendet prövas i nämnden är formell granskning, t.ex. att ansökan har undertecknats av behörig person, tjänstemannaprövning av allmänna förutsättningar för rätt till sådan förmån samt, i så stor utsträckning som möjligt, uträkning av förmånens storlek eventuellt efter samordning med andra förmåner.

Blekingekassans rutiner

Kassans handläggningstider för ärenden vilka beslutas av socialförsäkringsnämnderna har under senare år varit föremål för diskussion och översyn. Bl.a. handläggs numera vissa ärendeslag av specialister vilka tar ansvar för samtliga arbetsmoment i handläggningen. Samtidigt har effektivare rutiner utvecklats vilket dock ej avspeglar sig i utvecklingen av våra handläggningstider. Anledningen är att vi p.g.a. en minskad anslagsnivå tvingats till att tilldela verksamheten en lägre resursnivå.

I samband med att JO gjort ovannämnda uttalande påbörjades en diskussion kring rutiner i samband med utfärdande av underrättelse om socialförsäkringsnämndens beslut. Vid uppföljning konstaterades att rekommendationen ej fått fullt genomslag i organisationen. Samtidigt fördes en diskussion kring kassans framtida organisation vilken resulterat i att vi fr.o.m. april 1999 lämnat lokalkontorsindelningen till förmån för en verksamhetsindeldad organisation. Numera finns en verksamhetschef för de ärendeslag som beslutas av socialförsäkringsnämnderna med ansvar för verksamheten i hela Blekinge. Härigenom har möjligheterna förbättrats för bl.a. genomslag av pågående utvecklingsarbete.

Samtidigt förändrades socialförsäkringsnämndsorganisationen och rutinerna. Antal nämnder har minskat från tre till två. Varje nämnd sammanträder varannan vecka, udda resp. jämna, och beslutsområdet är hela länet för båda nämnderna. Detta innebär att den försäkrade kan få sitt ärende prövat snabbare än tidigare. Tidigare hade kassan tre geografiskt uppdelade nämnder med möte var fjortonde dag. Idag kommer den försäkrades ärende till nästa veckosammanträde. Handläggningstiden kommer härigenom att minska samt likformigheten i besluten att öka.

Ett nämndärende startar hos en utredare med ansvar för handikappförmåner, sjukbidrag/förtidspension eller arbetsskador. Utredaren gör den formella prövningen, dvs. granskar att ansökan har undertecknats av en behörig person, tjänstemannaprövning av allmänna förutsättningar för rätt till en sådan förmån. Vidare görs utredning med den försäkrade, arbetsgivare, behandlande läkare, försäkringsläkare samt beträffande utlandstjänstgöring och bosättning. Här efter skriver utredaren en promemoria med förslag till beslut. Denna granskas av föredragande, vilken utför kvalitetsssäkring före beslut, enligt RFFS 1998:39. Ärendet lämnas sedan åter till handläggaren för åtgärd, såsom kommunikering, eller direkt till SFN-kansliet, vilket ombesörjer SFN-administrationen med bl.a. kopiering samt utskick till SFN-ledamöterna.

Vad gäller beräkningsdelarna i SFN-ärenden så sköter utredare av handikappförmåner detta på samtliga kontor i länet sedan början av 1999. Således skrivs promemoria och beslut, inkluderande uträkning av förmånen, av en och samma person, vilket innebär att båda besluten expedieras samtidigt till den försäkrade. Detta görs med förtur så snart protokollet justerats och beslut noterats på original-PM.

Förtidspension/sjukbidrag räknas av pensionshandläggare efter SFN-sammanträdet. För ärenden där försäkringskassan initierar prövning av pension, 16 kap 1 § 2 st. lagen om allmän försäkring, ansvarar utredarna fullt ut, inkl. beräkningsdelen. Svårare beräkningsärenden lämnas till pensionshandläggarna och likaså samordning av EU-ärenden/konventionsärenden. Dessa ansvarar också för uträkning av arbetsskadelivräntor.

Försäkringskassan i Blekinge genomför flera utvecklingsaktiviteter för att beräkna ersättningens storlek före SFN-beslut. Nuvarande handläggarstöd medför dock att det inte alltid är rationellt att göra nämnda beräkning före beslut i socialförsäkringsnämnden. När RFV, vilka äger socialförsäkringsadministrationens datasystem, har utvecklat tekniken, kommer de administrativa handläggningstiderna att förkortas betydligt till förmån för de försäkrade. Vidare pågår också försök med att förkorta den administrativa tiden som bl.a. innebär att SFN-ordförande ska justera protokollet på sammanträdesdagen eller senast dagen efter.

Försäkringskassan i Blekinge har som mål att handlägga ärenden vilka beslutas av socialförsäkringsnämnderna inom 180 dagar. F n lever vi inte upp till detta mål. Vår bedömning är dock att effekterna av ovan redovisade utvecklingsaktiviteter resulterar i att vi når denna målsättning vid utgången av 1999.

Bedömning

Riksförsäkringsverket rekommenderar i Allmänna råd 1998:11 att de åtgärder som ingår i ett ärende i största möjliga utsträckning bör vidtas innan ärendet prövas i socialförsäkringsnämnd, så att kassans beslut kan expedieras omgående efter det att nämndens protokoll är justerat. I det allmänna rådet ges också exempel på olika åtgärder som kan vidtas för att förbereda ärendet. Av försäkringskassans remissvar framgår att kassan, i ärenden som gäller förtidspension/sjukbidrag, inte beräknar förmånens storlek i förväg. Försäkringskassan har dock uppgett att den arbetar med att genomföra åtgärder för att kunna göra detta innan socialförsäkringsnämndens sammanträde. Kassan har som sin uppfattning anfört i remissvaret att det inte alltid är rationellt att göra beräkningen före nämndens beslut. Jag vill framhålla för kassan att anledningen till att beräkningen bör göras före socialförsäkringsnämndens sammanträde är att nämndens beslut och tjänstemannens beslut skall kunna expedieras samtidigt och omgående efter det att nämndens protokoll är justerat. Bakgrunden till detta är att protokollet blir allmän handling när det justerats och att – enligt min uppfattning – nämndens gynnande beslut därigenom blir orubbligt. Det är således inte rationaliseringsskäl som ligger bakom min uppfattning i denna fråga. Jag har också i flera tidigare beslut understrukit vikten av att försäkringskassan expedierar beslutet omgående efter det att nämndens protokoll är justerat. Jag har därvid bl.a. särskilt betonat att socialförsäkringen är statligt finansierad och bör tillämpas på ett likformigt och rättvist sätt över landet samt att det är helt oacceptabelt att en försäkringskassa systematiskt handlägger ärenden på ett sätt som strider mot Riksförsäkringsverkets rekommendationer (JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 366, särskilt s. 375 f.; se även mitt beslut i samma ämbetsberättelse s. 377).

Jag vill uttrycka min förvåning över att försäkringskassan i Blekinge län – mot bakgrund av Riksförsäkringsverkets otvetydiga rekommendationer i frågan – inte på ett mer aktivt sätt har försökt att få till stånd en ändring av rutinerna härvidlag. Jag förutsätter att kassan mot bakgrund av det jag nu uttalat skyndsamt vidtar de åtgärder som återstår för att handläggningen skall överensstämma med nämnda rekommendationer.

Jag skickar en kopia av detta beslut till Riksförsäkringsverket för de uppföljningsåtgärder som verket i sin egenskap av tillsynsmyndighet över kassorna har att vidta. Jag skickar kopior även till riksdagens socialförsäkringsutskott och till Regeringskansliet (Socialdepartementet) för kännedom.